

Postupanje sa slučajevima korupcije na visokom nivou, sa društvenim uticajem na Kosovu

Mart 2025. godine

Demokratski institut Kosova je ogranak
Transparensi internešenela za Kosovo

Misija KDI-a je da podrži razvoj
participativne demokratije i borbu
protiv korupcije kroz promociju
transparentnosti, odgovornosti i
integriteta na svim nivoima i
sektorima društva.

Kosovski demokratski institut ima sva prava zadržana i nijedan deo ove publikacije ne može se reprodukovati ili prenositi u bilo kom obliku, mehaničkom ili elektronskom, uključujući fotokopiranje ili bilo koji drugi sistem za skladištenje i pronalaženje informacija, bez pismene dozvole izdavača. Publikacija se može reprodukovati ili prenositi samo ako se koristi u nekomercijalne svrhe. Kad god i bilo ko da koristi citate ili različite materijale iz ove publikacije, dužan je da jasno navede izvor iz kojeg je dobio te citate ili korišćene materijale.

Za bilo kakvu ocenu, primedbe, kritiku ili sugestiju, molimo vas kontaktirajte nas putem opcija koje su navedene u nastavku:

Adresa: Ul. Bajram Kelmendi, br. 239,
10000, Pristina, Kosovo.
Telefon.: +383 (0) 38 248 038
Email: info@kdi-kosova.org
Veb: www.kdi-kosova.org
Autor: Vullnet Bugaqqu
Design: **envinion**

Objavljivanje ovog izveštaja je omogućeno uz podršku Evropske unije, u okviru projekta *“Citizen Engagement for Public Integrity (CEPI) in the Western Balkans and Turkey”*– koji se sprovodi u saradnji sa Transparency International e.V. Mišljenja, nalazi i preporuke izražene u ovom izveštaju su odgovornost KDI-a i ne predstavljaju nužno stavove donatora.

SADRŽAJ

07

UVOD

09

ODUGOVLAČENJE
I ZASTARELOST
U SLUČAJEVIMA
KORUPCIJE NA KOSOVU

13

NEDOSTACI OPTUŽNICA
– KRITIČNI FAKTOR
U NEUSPEHU U
PROCESUIRANJU SLUČAJEVA
KORUPCIJE

17

BLAGA KAZNENA POLITIKA
I NEEFIKASNOST U
KONFISKACIJI IMOVINE U
SLUČAJEVIMA KORUPCIJE

21

INSTITUCIONALNO
POSTUPANJE SA
SLUČAJEVIMA KORUPCIJE
TOKOM 2024. GODINE

25

ZAKLJUČCI

1

UVOD

Borba protiv korupcije ostaje jedan od najvećih izazova za pravosudni sistem na Kosovu. Uprkos tekućim naporima i zakonskim reformama, slučajevi korupcije na visokom nivou i dalje se suočavaju sa proceduralnim kašnjenjima, slabim optužnicama i blagom kaznenom politikom, stvarajući široko rasprostranjenu percepciju institucionalne nekažnjivosti.

Ovaj rad daje detaljniji pregled institucionalnog postupanja u slučajevima korupcije na Kosovu, uključujući njihovu istragu, krivično gonjenje i donošenje odluka od strane tužilaštva i sudova. U središtu studije nalaze se 30 najvažnijih slučajeva korupcije, koji uključuju visoke javne ličnosti i ključne institucije u zemlji.

Najistaknutiji analizirani slučajevi uključuju Pronto, Hidroelektrane, Stenta 1, Zemljište, vize, veterane, trezor, Subvencije, Državne rezerve, kao i slučajeve visokog profila kao što su slučajevi Nagipa Krasniqija i Ministarke Donike Gërvalla. Ovi slučajevi su istakli sistemske neuspehe u procesuiranju korupcije, kao i institucionalne izazove koji otežavaju njeno kažnjavanje u praksi.

Analizom ovih slučajeva, koji su deo baze podataka o slučajevima korupcije u svim zemljama Zapadnog Balkana i Turske – koju trenutno razvija Transparency International – identifikovana su tri glavna izazova koji podrivaju efikasnost pravosudnog sistema u borbi protiv korupcije:

- **Odugovlačenje sudskih postupaka i zastarelost predmeta;**
- **Loš kvalitet optužnica;**
- **Blaga kaznena politika i nedostatak konfiskacije imovine**

ODUGOVLAČENJE I ZASTARELOST U SLUČAJEVIMA KORUPCIJE NA KOSOVU

Na Kosovu, suđenja u slučajevima korupcije na visokom nivou i dalje karakterišu duga odugovlačenja i niz nepravilnosti, koje često rezultiraju zastarelošću slučajeva i oslobađanjem visokih zvaničnika optuženih za korupciju i štetu državnom budžetu. Neefikasnost pravosudnog sistema, kašnjenja u postupku i nekvalitetne optužnice direktno utiču na ovu pojavu, čineći nekažnjivost korupcije u praksi gotovo nepostojećom.

Slučaj “Hidroelektrane” – Klasični Neuspeh sistema

Jedan od najeklatantnijih primera odugovlačenja i njegovih posledica je slučaj “Hidroelektrane”, gde je nekoliko bivših ministara Vlade Tači 2 – uključujući Besima Beqaja, Mimozu Kusari-Lilu, Dardana Gashija i Nenada Rašića – optuženo za zloupotrebe u procesu privatizacije nekoliko hidroelektrana.

Sumnja se da je krivično delo izvršeno 8. maja 2013. godine¹ a prema važećem krivičnom zakonodavstvu apsolutna zastarelost krivičnog gonjenja nastupa kada protekne više od 10 godina od trenutka izvršenja dela.²

U ovom slučaju zastarelost je nastupila 8. maja 2023. godine, zbog čega je proces okončan bez ikakve krivične kazne, iako su okrivljeni nedugo pre zastarelosti oslobođeni optužbe.

Još jedan aspekt koji ukazuje na neefikasnost pravosudnog sistema je činjenica da je 866 dana nakon prvostepene oslobađajuće presude Apelacioni sud potvrdio ovu odluku u martu 2023. godine, samo nekoliko meseci pre nego što je nastupila apsolutna zastarelost. Ovakav spor tok sudskog procesa ukazuje na sistemske propuste u okončanju predmeta u zakonskim rokovima.

1 Portal Kallko.Com, 13. mart 2023, <https://kallko.com/lajm/rasti-hidrocentralet-gijki-ndaj-ish-ministrave-te-keverise-thaci-2-drejt-parashkrimit-absolut/> (pristupljeno 27. novembra 2024).

2 Krivični zakon br. 06/L-074 Republike Kosovo, član 99.

Slučaj “Stenta 1” – još jedan predmet koji se bliži zastarevanju

Još jedan primer gde je pravosudni sistem rizikovao da veliki slučaj korupcije dovede do zastarelosti je slučaj “Stenta 1”, u kome su učestvovali bivši ministar zdravlja Ferid Agani i generalni sekretar ovog ministarstva Gani Shabani. Oni su optuženi da su prekršili Zakon o javnim nabavkama tako što su nezakonito dozvolili plaćanje za lečenje pacijenata u privatnim bolnicama u periodu 2011-2015³.

U ovom predmetu, 15. juna 2016. godine, Državno tužilaštvo je podiglo optužnicu protiv Aganija, Shabanija i još 62 lica, koji su optuženi za zloupotrebu službenog položaja, uzimanje i davanje mita, kao i za nekoliko drugih krivičnih dela. Zbog složenosti predmeta, 26. februara 2018. godine, optužnica je podeljena na tri dela:

- “Stenta 1” – gde je suđeno Aganiju i Shabaniju;
- “Stenta 2” – gde je optuženo preko 40 lekara iz javnih bolnica;
- “Stenta 3” – koji je obuhvatio vlasnike i lekare privatnih bolnica.

Iako je optužnica podignuta 2016. godine, Osnovni sud u Prištini proglasio je oslobađajuću presudu tek 1. avgusta 2022. godine, dok je Apelacioni sud potvrdio ovu odluku 12. juna 2023. godine. Ukupno je sudski proces u ovom predmetu trajao 8 godina, a s obzirom na to da su krivična dela počinjena između 2011. -2015. godine, potpuna zastarelost krivičnog gonjenja će se desiti 31. decembra 2025. godine. Ovaj slučaj je još jedan dokaz neefikasnosti pravosudnih institucija u procesuiranju i suđenju za korupciju.

Slučaj “ZEMLJA” – “beskrajni” sudski proces

Među najdužim i najkomplikovanijim slučajevima korupcije na Kosovu je slučaj “Zemlja”, gde su optuženi bivši poslanik PDK Azem Syla i još 45 drugih osoba. Oni se terete za organizovani kriminal, zloupotrebu službenog položaja, pranje novca, primanje mita, tešku prevaru i štetu državnom budžetu u vrednosti od 30 miliona evra. Štaviše, nakon sprovođenja istrage i prebacivanja slučaja iz EULEX-a u ruke lokalnih vlasti – STRK, odlučeno je da se za ovaj slučaj podignu dve optužnice, “Zemlja 1” – sa 22 optužena, u kojima je optužen bivši poslanik Syla; kao i “Toka 2” – sa 24 optužena.

Optužnica u ovom slučaju podignuta je 2016. godine, ali je posle osam godina sudskog postupka prvostepeni sud uspeo da donese rešenje.⁴ U odluci objavljenoj 26. decembra 2024. godine, Osnovni sud u Prištini odlučio je da proglasi Azema Sylu nevinim po svim tačkama optužnice, dok je protiv ostalih

9 optuženih izrekao kazne od 39 godina zatvora i novčane kazne u ukupnom iznosu od 220 hiljada evra.⁵ Uprkos činjenici da je suđenje počelo u junu 2019. godine, tri godine nakon prvog zasedanja 2016. godine, tempo suđenja je bio izuzetno spor. Na primer, u periodu novembar 2019 – februar 2020. održano je samo 8 sudskih ročišta za slučaj “Toka 1”. Takođe, tokom pandemije COVID-19, u periodu od 2020. do 2022. godine, zbog stalnih promena sudija i restriktivnih mera, skoro dve godine nije održana nijedna sudsko ročište.

Čak i nakon povratka u normalu nakon pandemije, kašnjenja su nastavljena. U 2024. godini održana su samo 2 sudska ročišta, dok je 9 njih odloženo. Ovo dokazuje da, u tako velikim i složenim slučajevima, namerna kašnjenja ili nedostatak institucionalnih kapaciteta dovode do neuspeha pravde i podrivaju poverenje građana u pravosudni sistem.

3 Zakletva za pravdu, Analitički izveštaj: Integritet pravosudnog sistema u borbi protiv korupcije na Kosovu (decembar 2018), strana 30. Dostupno na linku: <https://kli-ks.org/vp-content/uploads/2019/09/IKD-Raporti-SHQIP-FINAL.pdf>

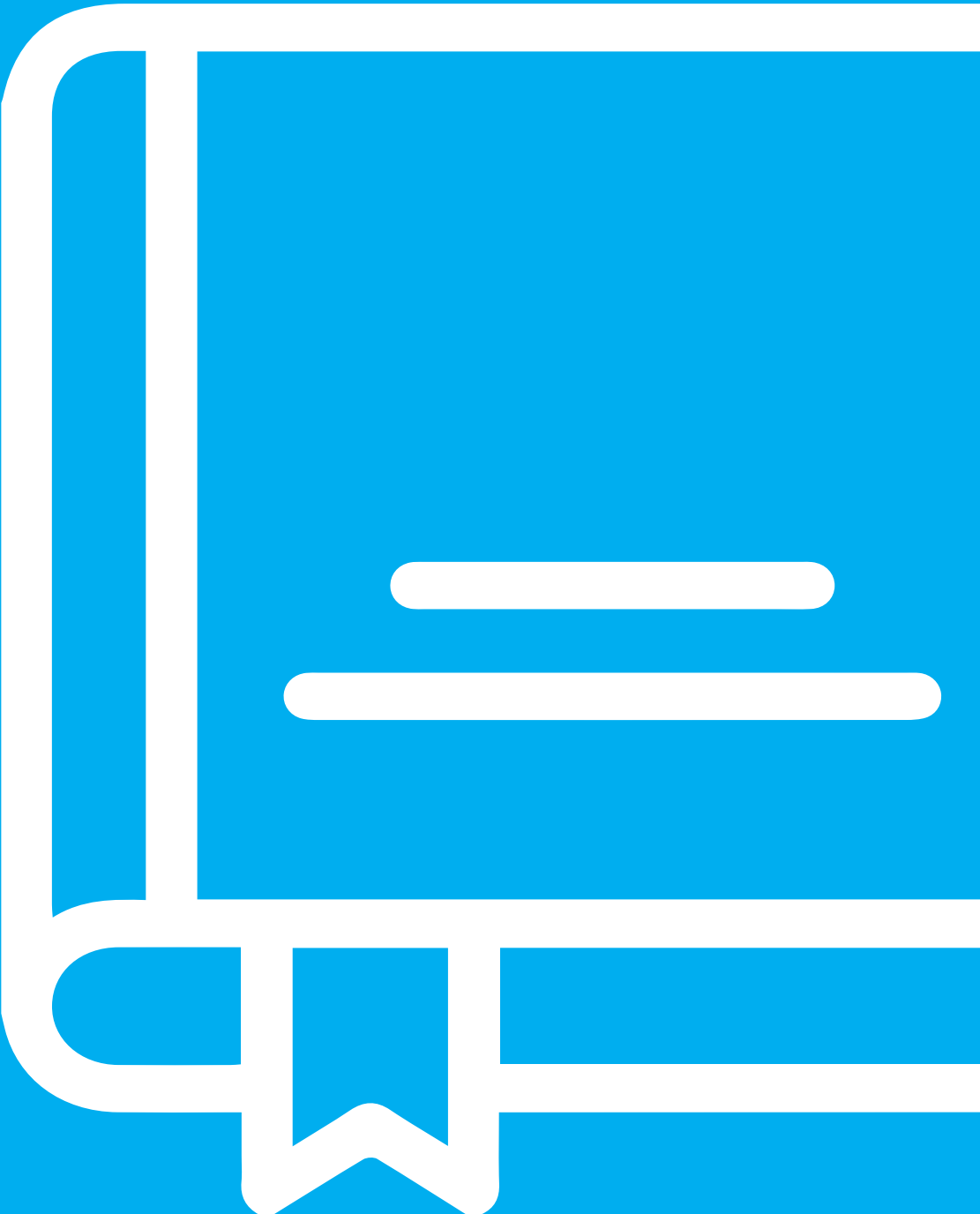
4 Zakletva za pravdu, Slučaj Zemlja, 18. april 2022, <https://betimiperdrejtesi.com/rasti-toka-shembull-i-deshtimit-te-sistemit-te-drejtises-ne-luft-en-kunder-korrupsionit-dhe-krimin-te-organizuar/> [pristupljeno 29. Novembra 2024.].

5 Kallxo.Com, 26. decembar 2024. godine, <https://kallxo.com/lajm/rasti-toka-giykata-merr-vendim-ndaj-azem-syles-dhe-te-tjereve/> [pristupljeno 14. marta 2025.].

|||||

|||||

NEDOSTACI OPTUŽNICA – KRITIČNI FAKTOR U NEUS- PEHU U PROCESUIRANJU SLUČAJEVA KORUPCIJE

Jedan od glavnih faktora koji je doveo do neuspeha velikih slučajeva korupcije na Kosovu je neadekvatna priprema optužnica od strane Državnog tužilaštva. Ovi nedostaci odražavaju sistemske probleme u pravosudnom sistemu i uključuju:

- **Pogrešna ili netačna kvalifikacija krivičnih dela**, koja se često menja u različitim fazama procesa;
- **Netačno utvrđivanje finansijske štete** prouzrokovane državnom budžetu;

Slučaj „Pronto“ – Neuspela optužnica koja se menjala nekoliko puta

Slučaj „Pronto“ je jedan od najjasnijih primera slabe i neodržive optužnice. U ovom slučaju, bivši poslanik Adem Grabovci i još tri osobe prvobitno su optuženi za zloupotrebu službenog položaja. Kasnije, u fazi istrage, optužba je preinačena u vršenje uticaja, dok je u sudskom procesu krivična kvalifikacija ponovo promenjena u lakše delo – povreda ravnopravnog statusa građana Kosova.⁶

- **Nedostatak dokaza i jakih pravnih argumenata**, koji često dovode do oslobađanja optuženih.
- **Nedostatak predloga za oduzimanje imovine**, ostavljajući prostor da prihodi stečeni korupcijom ostanu u rukama optuženih.

Ova kontinuirana promena krivičnog dela odražava nedostatak čvrste pravne osnove, zbog čega je slučaj osuđen na propast. Optužnica nije jasno definisala ko su oštećeni i kakva je materijalna šteta pričinjena, pa je iz tog razloga sud optužene proglasio nevinim zbog nedostatka dokaza.

⁶ Telegrafi.com, <https://telegrafi.com/prokuroria-ngrit-aktakuze-ndaj-grabovcit-begajt-pajazitit-dhe-te-tjeteve-lidhur-aferen-pronto/>. [pristupljeno 1. decembra 2024].

Slučaj "lažni veterani" – nedostatak dokaza za skandal od 88 miliona evra

Još jedan klasičan primer slabe optužnice je slučaj "Lažni veterani", gde su bivši premijer Agim Çeku i nekoliko drugih zvaničnika optuženi da su manipulisali spiskovima veterana OVK⁷ nanevši finansijsku štetu državnom budžetu od 88 miliona evra.

Sud je optužene prvostepeno proglasio nevinim, jer Tužilaštvo nije pružilo ubedljive dokaze za manipulisanje spiskovima. Ovaj slučaj, u smislu finansijskog i političkog uticaja, jedan je od najvažnijih na Kosovu, ali nedostatak optužnice zasnovane na nepobitnim činjenicama onemogućio je kažnjavanje odgovornih.

Međutim, nakon ove prvostepene odluke, Državno tužilaštvo je uložilo žalbu Apelacionom sudu, koji je predmetnu žalbu uvažio i

poništio rešenje Osnovnog suda o proglašenju ovih lica nevinim, tražeći da se predmetni predmet u potpunosti ponovi.

Ovo iz razloga što je, kako je navedeno u rešenju Apelacionog suda od 22. aprila 2022. godine, u prvostepenom postupku došlo do povreda postupka i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja. Nadalje, Apelacioni sud je naglasio da, napominjući da je tužilaštvo kao odlučujuću činjenicu u presudi navelo da je bilo 19 hiljada i 500 prijava koje se odnose na kategorizaciju ovih podnosilaca, iz spisa predmeta proizilazi da ove prijave nisu vođene kao dokaz, već su vođeni spiskovi u celini kao broj od 19 hiljada i 500.⁸ Predmet se trenutno, nakon vraćanja na ponovno suđenje, nastavlja sa saslušanjem svedoka i još uvek nema odluke o ovom pitanju.

Slučaj "PTK" – Još jedna NEUSPELA optužnica zbog nedostatka dokaza

Još jedan slučaj gde Tužilaštvo nije uspeo da pripremi stabilnu i kvalitetnu optužnicu je onaj protiv Shyqeri Haxhe, bivšeg direktora PTK.

On je optužen za sklapanje štetnog ugovora za Poštu Kosova, ali ga je zbog nedostataka u optužnici sud ocenio neosnovanom i oslobodio ga optužbe.

"VIZE" – optužnice bez dokaza

Sličan problem uočen je i u slučaju Milaima Zeke, koji je optužen za prevaru građana za dobijanje viza EU-a, ali je zbog slabosti optužnice oslobođen od optužbe.

Isto tako, u slučaju prevare sa italijanskim vizama, gde su optuženi bili Ukë Rugova (sin bivšeg predsednika Ibrahima Rugove) i bivši ministar Astrit Haraqija, optužnica je bila slaba i nepotkrepljena dokazima, što je dovelo do oslobađajuće presude optuženih..

Slučaj "53 miliona" – problem sa utvrđivanjem štete

Još jedna problematika sa optužnicama na Kosovu je nedostatak tačnog utvrđivanja finansijske štete pričinjene državnom budžetu. Ovaj problem se jasno vidi u slučaju poznatom kao "53 miliona", gde su bivši ministar Pal Lekaj

i još tri službenika Ministarstva za infrastrukturu optuženi za zloupotrebu službenog položaja i dužnosti.

⁷ Koha.Net, septembar 2018, <https://www.koha.net/arberi/kush-jane-te-akuzuarit-ne-rastin-e-veteraneve-te-rrejshem> [pristupljeno 1. decembra 2024].

⁸ Nacionale.Com, <https://nacionale.com/drejttesi/me-ne-fund-me-16-dhjetor-nis-rigjykimi-ne-rastin-veteranet> pristupljeno 14. marta 2025].

Tužilaštvo je prvobitno tvrdilo da je pričinjena šteta 53 miliona evra, ali je posle veštačenja koje je naručio sud utvrđeno da je tačan iznos od 38 miliona evra.⁹

Inače, nakon oko tri godine sudskog postupka, Osnovni sud u Prištini je u januaru 2024. godine objavio osuđujuću presudu protiv bivšeg ministra za infrastrukturu Pala Lekaja, osuđujući ga na 3 godine i osam meseci efektivnog zatvora u vezi sa isplatom 53 miliona evra koje je Vlada Kosova platila "Bechtel-Enki" za produžetak roka za izvođenje radova na autostradi 'Arbën Xhaferi'.¹⁰

Palu Lekaju je izrečena i dodatna kazna, zabrana obavljanja javnih funkcija u javnoj upravi u trajanju od 3 godine i šest meseci. U ovaj slučaj su uključeni i bivši sekretar Ministarstva Nebih Šatri, koji je osuđen na godinu i osam meseci zatvora, kao i direktor nabavke u Ministarstvu infrastrukture Besim Tahiri, koji je osuđen na godinu i osam meseci zatvora, i bivši savetnik Pala Lekaja, Eset Beriša, koji je osuđen na tri meseca zatvora i tri godine zatvora.

Optužnica za ovaj slučaj podignuta je 4. februara 2022. godine i tereti ova lica za krivično delo zloupotreba službenog položaja i ovlašćenja.

Vredi napomenuti da je, uprkos prvostepene osuđujuće odluke, Apelacioni sud, nakon razmatranja žalbi odbrane u februaru 2025. godine, odlučio da poništi ovu odluku Osnovnog suda u Prištini i predmet vrati u celini na ponovno suđenje.¹¹

Slučaj "Trezor" – redak primer uspešne optužnice

Za razliku od većine neuspešnih slučajeva, slučaj "Trezor" je jedan od retkih slučajeva u kojima je Tužilaštvo izgradilo čvrstu optužnicu zasnovanu na dokazima.

U ovom slučaju, Labinot Gruda i Kadri Shala optuženi su za krađu 2 miliona evra iz državnog trezora,¹² a optužnica je uključivala a) tačnu kvalifikaciju krivičnih dela (zloupotreba službenog položaja, pranje novca, neovlašćen pristup računarskim sistemima); b) Jasno utvrđivanje finansijske štete; c) Pružanje jakih dokaza, koji su doveli do osude optuženog.

U žalbi je naglašeno da u prvostepenoj presudi nedostaju razlozi o odlučujućim činjenicama što se tiče okolnosti koje su ispunjavale uslove o elementima koji čine krivično delo zloupotreba službenog položaja ili ovlašćenja za koje su optužena ova četiri lica. Ovo iz razloga što nije dat razlog da su prekršene precizne odredbe Zakona o javnim nabavkama koje bi predstavljale višak nadležnosti od strane okrivljenih Pal Lekaj, Eset Berisha, Nebih Shatri i Besim Tahiri.

Štaviše, Apelacioni sud je ovom odlukom istakao da Osnovni sud sa osuđujućom odlukom nije naveo razloge u vezi sa odlučujućim činjenicama kada je utvrdio da su u cilju postizanja cilja okrivljenih Pala Lekaja i Eseta Beriše oglušili o mišljenje nadzornog društva „Hill International“, te da nije na odgovarajući način razjasnio da li je takvo mišljenje bilo savetodavno za Ministarstvo ili je bilo obavezno.

U žalbi je takođe pojašnjena činjenica da Osnovni sud nije pravilno obrazložio činjenicu da je nastao takav osnov da je nadzorna kompanija imala toliku nadležnost da samo može dati savet o visini troškova finansijske štete zbog odlaganja radova na autoputu Arber Džaferi.

Inače, ova odluka Apelacionog suda jasno odražava činjenicu da se u suđenjima u velikim slučajevima korupcije jasno manifestuje nedostatak dubinske istrage i suđenja predmeta od strane Tužilaštva i Suda, što dovodi u sumnju ozbiljnost postupanja u ovim slučajevima korupcije.

Ovaj slučaj pokazuje da je, kada Tužilaštvo radi profesionalno i oslanja se na čvrste dokaze, moguće postići osudu za korupciju i oduzimanje nezakonito stečene imovine.

9 Portal Kallxo.Com, 22. april 2024, slučaj 53 miliona, <https://kallxo.com/lajm/53-milioneshi-marreveshja-kunderligjore/> [pristupljeno 27. novembra 2024].

10 Portal Gazeta Express, 31. januar 2024, <https://www.gazetaexpress.com/pal-lekaj-denohet-me-3-vjet-e-tete-muaj-burg-per-53-milioneshin/> [pristupljeno 14. marta 2025].

11 Portal Kallxo.Com 27. februar 2025. godine, <https://kallxo.com/lajm/gjetjet-e-gjykates-se-apelit-lidhur-me-prishjen-e-vendimit-denvues-te-gjykates-se-prish-tines-ne-rastin-e-pal-lekajt-dhe-te-tjereve/> [pristupljeno 14. marta 2025. godine].

12 Portal Kallxo.Com, 22. jun 2023, <https://kallxo.com/lajm/afere-e-2-milioneshit-apeli-verteton-aktgjykimin-denvues/> pristupljeno 27. novembra 2024].

BLAGA KAZNENA POLITIKA I NEEFIKASNOST U KONFIŠKACIJI IMOVINE U SLUČAJEVIMA KORUPCIJE

Blaga kaznena politika

Kosovo se i dalje suočava sa neefikasnošću u kažnjavanju korupcije, posebno kada su u pitanju visoki državni zvaničnici. U većini slučajeva visokog profila, suđenja se završavaju oslobađajućim presudama, ili u nekoliko slučajeva u kojima postoje prvostepene osuđujuće presude, često ih poništi Apelacioni sud.¹³ Ova tendencija je stvorila blagu kaznenu politiku, koja ne samo da obeshrabruje borbu protiv korupcije, već i povećava percepciju javnosti da su visoki zvaničnici nedodirljivi od zakona.

Prema Krivičnom zakoniku Kosova, za krivično delo zloupotrebe službene dužnosti, gde je državnom budžetu pričinjena novčana šteta veća od 5,000 evra, zaprečena je kazna zatvora od 6 meseci do 10 godina. Međutim, u praksi su izrečene kazne bile mnogo blaže od zakonom predviđenih maksimuma, stvarajući duboku nesklad između posledica korupcije i kazne počinitelaca.

13 Kosovski demokratski institut, analiza: "Kultura nekažnjivosti na Kosovu", objavljena u decembru 2020. Pristupljeno na linku: <https://kdi-kosova.org/wp-content/uploads/2021/03/01-KULTURA-E-PAND%C3%8BESHKUESHM%C3%8BRIS%C3%8B-N%C3%8B-KOSOV%C3%8B-ALB-04.pdf>.

Blage kazne čak i za milionsku štetu

Analizom glavnih slučajeva korupcije postaje jasno da su sudovi, čak i u slučajevima u kojima je bilo osuđujućih presuda, bili izuzetno popustljivi u donošenju odluka.¹⁴

Slučaj "53 miliona"

Iako je šteta pričinjena državnom budžetu procenjena na 38 miliona evra, izrečena kazna je bila samo 3 godine zatvora, što je veoma niska kazna u odnosu na pričinjenu štetu.

U međuvremenu, mnogi drugi veliki korupcijski slučajevi, kao što su "Hidroelektrane", "Pronto", "Lažni veterani", "Vize", "Stenta", slučaj protiv bivšeg ministra Nenada Rikala, slučaj protiv bivšeg poslanika Milaima Zeke — i drugi — svi su okončani oslobađajućim presudama, što je dokazalo nedostatak efikasne kaznene politike.

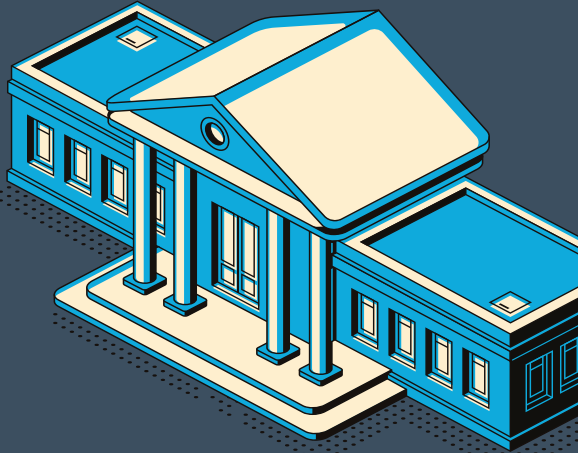
Jedan od faktora koji utiče na ovaj blag pristup je nedostatak dosledne prakse kažnjavanja korupcije na Kosovu, zbog čega se sudije ne osećaju obaveznim da izriču strože kazne zvaničnicima optuženim za korupciju na visokom nivou.

Slučaj „blago“ – redak izuzetak

OJedan od retkih slučajeva gde je pravosuđe funkcionisalo oštro i efikasno je slučaj "Trezor", gde je dokazana krađa 2 miliona evra iz državnog budžeta.

U ovom slučaju, Osnovni sud u Prištini je izrekao oštre kazne. Prvobitno su Labinot Gruda i Kadri Shala osuđeni na ukupno 21 godinu zatvora i novčanu kaznu od 41,500 evra,

a sud je naložio da se ukradena sredstva vrate u državni budžet. Štaviše, odluku su potvrdili i Apelacioni i Vrhovni sud, stvarajući pozitivan presedan za postupanje u takvim slučajevima.

14 Kosovski institut za pravosuđe, jun 2020, <https://kdi-ks.org/jkd-politika-e-ndjekjes-dhe-denimeve-ndaj-profilite-larte-te-korrupsionit-pa-rezultate-konkrete-sistemi-i-drejtises-po-lufton-per-statistika-e-jo-korrupsionin/> [pristupljeno 2. decembra 2024].

Neefikasnost oduzimanja imovine stečenom kriminalom u slučajevima korupcije

Jedan od najvećih problema pravosudnog sistema na Kosovu je ogromna razlika između zaplenjivanja i konfiskacije nelegalno stečene imovine. Prema podacima Državnog tužilaštva za 2023. godinu, privremeno je oduzeto **87,847,347** evra imovine; dok je sudskom odlukom konačno oduzeto samo **23,594,635** evra.¹⁵ To znači da je samo 26.8% zaplenjene imovine na kraju zaplenjeno, što odražava neefikasnost sistema u okončanju ovih procesa.

Takođe, u izveštaju koji su organizacije civilnog društva objavile 2023. godine naglašeno je da je od 20 podignutih optužnica za korupciju tokom 2023. godine, samo u 4

slučaja bilo predloga za zaplenjivanje i konfiskovanje imovine, dok u 16 slučajeva predloga uopšte nije bilo.¹⁶ To znači da je samo 20% slučajeva korupcije uključivalo zahteve za sekvstraciju i oduzimanje imovine, dok u 80% slučajeva tužilaštvo uopšte nije tražilo konfiskaciju imovine stečene korupcijom.

Ovo jasno pokazuje da Državno tužilaštvo nije posvetilo dovoljno pažnje borbi protiv korupcije kroz mehanizam krivičnog oduzimanja.

Izveštaji EU o Kosovu

Izveštaji Evropske unije (konkretno Evropske komisije) o Kosovu dosledno naglašavaju da je Kosovu potrebno značajno poboljšanje u istragama korupcije, konačnim sudskim odlukama i konfiskaciji nelegalno stečene imovine.¹⁷ Ovi izveštaji takođe procenjuju da sudski procesi traju dugo, zbog čega je konfiskacije imovine dug i često neuspešan proces.

Dakle, nedostatak konfiskacija i blaga kaznena politika čine borbu protiv korupcije neefikasnom. Čak i kada postoje osuđujuće presude, nedostatak konfiskacija omogućava optuženima da zadrže nezakonitu korist, pretvarajući korupciju u zločin sa niskim rizikom i visokim profitom.

¹⁵ Podaci prikupljeni iz zvaničnog izveštaja o radu Tužilačkog saveta Kosova objavljenog 2023. Izveštaj dostupan na linku: <https://prokuroria-rks.org/wp-content/uploads/2024/06/Raporti-Vjetor-i-Punes-se-KPK-se-per-vitin-2023.pdf>

¹⁶ Koha.Net portal, novembar 2019. <https://www.koha.net/arberi/ikd-mbetet-sfide-konfiskimi-i-pasurise-se-paligjshme> [pristupljeno 27. novembra 2024.].

¹⁷ Portal Radio Slobodna Evropa, oktobar 2024. <https://www.evropaelire.org/a/ke-vlereson-perparimin-e-kosoves-raporti-progresit-/33179801.html> [pristupljeno 29. novembra 2024.].

INSTITUCIONALNO POSTUPANJE SA SLUČAJEVIMA KORUPCIJE TOKOM 2024. GODINE

Tokom 2024. godine, krivično gonjenje i sudski procesi u slučajevima korupcije na Kosovu nastavljani su različitim intenzitetom. U ovom periodu značajan broj predmeta je pod istragom, dok je nekoliko optužnica koje je podiglo Specijalno tužilaštvo ušlo u fazu suđenja.

Vlada Pokreta Vetevendosje je dosledno izjavljivala svoju posvećenost jačanju pravosudnog sistema i borbi protiv

korupcije. Međutim, efikasnost institucionalnog postupanja u slučajevima korupcije ostaje upitna, imajući u vidu kašnjenja, nedoslednosti u optužnicama i blage kaznene politike.

U nastavku su analizirani neki od najistaknutijih slučajeva korupcije tokom prošle godine:

Slučaj “Martin Berishaj”.

Jedan od slučajeva o kojima se najviše raspravlja poslednjih godina je slučaj kosovskog ambasadora u Hrvatskoj Martina Berishaja, koji je pod istragom za pranje novca, utaju poreza i lažno prijavljivanje imovine.

Kako je počeo ‘skandal’?

U aprilu 2022. Nacionale je objavio izveštaj o umešanosti Berisho u veliki finansijski skandal u Sloveniji.¹⁸

U ovaj skandal upleten je i slovenački premijer Robert Golob, sa kojim se Berishaj sumnjiči da je obavljao sumnjive finansijske transakcije.

Iz Berishove firme MB Consulting, registrovane u Crnoj Gori, slovenačkim političarima je, prema pisanju slovenačke televizije, prebačeno preko 600 hiljada evra u gotovini.

Slovenačka televizija Planet TV javila je da je iz Crne Gore u Sloveniju prebačeno više od pola miliona evra u gotovini, a ulogu “mazge, odnosno transportera novca” imao je kosovski ambasador Martin Berishaj.¹⁹

¹⁸ Nacionalni portal, <https://nacionale.com/drejtisi/ekzkluzive-pas-raportimit-te-nacionales-prokuroria-nis-hetimet-ndaj-martin-berishajit> [pristupljeno 2. decembra 2024].

¹⁹ Portal Telegrafi.com, <https://telegrafi.com/en/martin-berishaj-says-that-he-has-sued-the-slovenian-media-that-claimed-to-have-discovered-his-scandal/> [pristupljeno 3. decembra 2024].

Uplate na račun Berishovog preduzeća navodno je vršila srpska kompanija, sa transferima od 5,000 do 50,000 evra mesečno.

Kosovsko tužilaštvo pokrenulo je istragu u septembru 2022. godine,²⁰ ali dve godine kasnije još nije podignuta nijedna optužnica.

U aprilu 2024. godine Specijalno tužilaštvo je intervjuisalo Berishaja i potvrdilo da se istrage nastavljaju²¹ ali bez vidljivog napretka. Ovaj slučaj, zbog svoje političke osetljivosti i prekograničnog karaktera, ostaje test za efikasnost pravosudnih institucija na Kosovu.

Slučaj “Državne rezerve”

Ovo je jedan od najvećih slučajeva korupcije na institucionalnom nivou, u koji su uključeni službenici Ministarstva industrije, preduzetništva i trgovine i poznati privrednik.

Specijalno tužilaštvo je **18. avgusta 2023.** izvršilo raciju u Ministarstvu industrije i imanju biznismena Ridvana Muharemija, uhapsivši dvojicu zvaničnika ministarstva, Hafiza Garu i Leutrima Lipovicu, kao i biznismena Muharemija.²²

Uhapšena službena lica osumnjičena su za zloupotrebu službene dužnosti; Manipulisanje procedurama nabavke za kupovinu državnih rezervi; kao i nesprovođenje otvorenih tenderskih procedura, klasifikujući ugovore kao “tajne”.²³

faze istrage od strane Tužilaštva kao svedok bio pozvan i aktuelni premijer Kosova Albin Kurti, koji je, uprkos tri poziva Tužilaštva da se pojavi i svedoči, kao i uprkos nalogu Suda u Prištini, odbio da svedoči u prostorijama Tužilaštva, uslovljavajući Tužilaštvo da se pruži ovo svedočanstvo po rasporedu koga on unapred određuje Državnom tužilaštvu.²⁴

Ovakav postupak nesumnjivo dovodi u pitanje poštovanje vladavine prava na Kosovu, pa čak i ozbiljno narušava princip jednakosti svih pred zakonom, princip koji važi za sve građane bez obzira na njihov položaj.

²⁰ Portal Kallxo.Com, septembar 2022, <https://kallxo.com/lajm/prokuroria-e-prishtines-fillon-hetimet-ndaj-ambasadorit-berishaj/> [pristupljeno 2. decembra 2024].

²¹ Portal Demokracia.Com, mart 2024. godine, <https://demokracia.com/prokuroria-speciale-martin-berishaj-eshte-intervistuar-me-dyshimet-per-veprat-penale-shpelarja-e-parave-shmangia-nga-tatimi-dh3/> [pristupljeno 2. decembra 2024].

²² Portal Zakletva za pravdu, avgust 2024, <https://betimiperdrejtesi.com/tre-te-arrestuar-per-dallavere-me-rezerva-shteterore-ne-pranga-edhe-ridvan-muhar-remit/> [pristupljeno 2. decembra 2024].

²³ Portal Albanian Post, 6. avgust 2024, <https://albanianpost.com/irfan-lipovica-i-arrestuari-per-skandalin-me-grure-vaj-e-sheqer-i-perzgjedhur-per-tu-emeruar-kryeshef-ne-drejtorine-e-akreditimit-te-kosoves/> [pristupljeno 2. decembra 2020]

²⁴ Portal Telegrafi.Com, januar 2025, <https://telegrafi.com/kurti-tregon-pse-po-refuzon-te-shkoje-ne-prokurorine-speciale/> [pristupljeno 14. marta 2025].

Slučaj “Nagip KrasniQi – KEK”

Još jedan važan slučaj koji se vodi tokom 2024. godine je slučaj bivšeg generalnog direktora KEK-a Nagipa Krasniqija, koji je optužen za zloupotrebu službenog položaja i utaju poreza.

Sumnja se da je kosovskom budžetu pričinjena šteta od preko 3.2 miliona evra, uz 500 hiljada evra utaje poreza.²⁵

Krasniqi se sumnjiči da je u periodu od 2021. do 2023. godine pomogao slovenačkoj kompaniji Holding Slovenske Elektrane SE da dobije ugovore za trgovinu električnom energijom u suprotnosti sa energetske zakonima na Kosovu.

Prema navodima tužilaštva, Nagip Krasnići je namerno odobravao kupovine, potpisivao ugovore i ovlastio njihovo potpisivanje i potvrdio nastavak trgovanja sa dotičnim operaterom, iako je bio svestan da se električnom energijom ne može trgovati sa ovim operaterom dok ne dobije licencu ili mu licencu ne prizna Regulatorni ured za energiju (ERO).

Suđenje je počelo u septembru 2024. godine, a na prvom ročištu Krasniqi se izjasnio da nije kriv.²⁶

Slučaj “Donika Gervalla”.

Jedan od slučajeva o kojima se najviše raspravlja u 2024. je slučaj ministarke spoljnih poslova Donike Gërvalla, koja je optužena da nije tačno prijavila svoju imovinu.

U početku, u ovom slučaju, mediji su izvestili da Donika Gërvalla, zamenica premijera i Ministarka spoljnih poslova i dijaspore (MSPD), nije izjavila sve svoje funkcije u lokalnim i međunarodnim institucijama. Četiri meseca nakon ovih publikacija, Agencija za sprečavanje korupcije je objavila da još uvek radi na slučaju ministarke Gërvalla.

Prema ovim publikacijama, ispostavilo se da ministarka Gërvalla nije izjavila da poseduje biznis u Nemačkoj, nije navela da je direktorka fondacije na Kosovu, i nije prijavila imovinu svog muža i dece.

U januaru 2023. godine, Tužilaštvo je podiglo optužnicu protiv nje zbog lažnog iskazivanja imovine, jer nije prijavila poslovanje u Nemačkoj i nekoliko javnih i privatnih funkcija.²⁷ Gërvalla je prvobitno negirao optužbe, tvrdeći da je u pitanju administrativna greška, a ne krivično delo.

Osnovni sud u Prištini je 19. juna 2024. godine potvrdio optužnicu i odbio zahtev za njeno odbacivanje.²⁸ Apelacioni sud je kasnije potvrdio ovu odluku i predmet poslao na suđenje.²⁹ Od prvog ročišta, održanog 7. marta 2024. godine, ročište je pokušano da se održi 7. novembra 2024. godine, ali nije uspeo zbog odsustva gđe Gërvalla.

Najkontroverzniji element ovog slučaja je način na koji se suđenje odvijalo. Dana 19. novembra 2024. godine, u roku od jednog dana, sud je sproveo sve faze sudske revizije³⁰ i objavio konačnu odluku, oslobađajući Gërvallu zbog nedostatka dokaza.

Obrazloženje suda je bilo da njeno delo predstavlja administrativni prekršaj (prekršaj), a ne krivično delo.³¹

Ova odluka je pokrenula pitanja o selektivnom pristupu sudova u postupanju prema visokim državnim zvaničnicima, što je učinilo ovaj slučaj sa velikim političkim i javnim uticajem.

25 Portal Telegrafi.Com, septembar 2024 <https://telegrafi.com/dosja-e-nagip-krasniqit-mpi-3-2-milione-euro-dem-per-kek-un-e-mpi-500-mije-euro-shmangie-nga-tatimi/> [pristupljeno 2. decembra 2020].

26 Portal Paparaci.Com, 19. septembar 2024, <https://paparaci.com/452640/nis-gjykimi-ndaj-nagip-krasniqit/> pristupljeno 2. decembra 2024).

27 Portal Nacionale.com, <https://nacionale.com/politike/prokuroria-ngre-aktakuze-ndaj-donika-gervalles> pristupljeno 2. decembra 2024.).

28 Portal Klan Kosova, 19. avgust 2024, <https://klankosova.tv/konfirmohet-aktakuza-ndaj-ministres-gervalla-per-mosdeklarim-te-pasurise/> [pristupljeno 3. decembra 2024].

29 Portal Telegrafi.Com, oktobar 2024 <https://telegrafi.com/apeli-refuzon-kerkesen-per-hedhjen-e-aktakuzes-ndaj-ministres-gervalla-per-mosdeklarim-te-pasurise/> [pristupljeno 2. decembra 2024].

30 Portal Zakletva za pravdu, 19. novembar 2024, <https://betimiperdrejtesi.com/ministria-gervalla-lirohet-nga-akuza-per-mosraportim-te-pasurise/> [pristupljeno 3. decembra 2024].

31 Portal Nacionale.Com 19. novembar 2024, <https://nacionale.com/drejtesi/gjykata-e-liron-donika-gervallen-nga-akuzat-per-raportim-te-rrejshem-te-pasurise> [pristupljeno 3. decembra 2024].

ZAKLJUČCI

Ova analiza se detaljno bavila načinom na koji je pravosudni i tužilački sistem na Kosovu upravljao i vodio slučajeve korupcije, posebno poslednjih godina. Sakupljanjem podataka, praćenjem procesa i analizom ključnih slučajeva, ovaj rad ima za cilj da posluži kao alat za kreiranje boljih politika, promovisanje transparentnosti, unapređenje istraga i edukaciju građana o uticaju i posledicama korupcije. Na ovaj način, ona doprinosi povećanju institucionalne odgovornosti i jačanju vladavine prava na Kosovu.

Glavni fokus ove analize je bio praćenje, identifikacija i prikupljanje podataka o postupanju sa slučajevima korupcije od strane pravosudnog sistema na Kosovu.

Analiza je istakla nedostatke i slabosti u postojećim politikama za krivično gonjenje i sprovođenje pravde za slučajeve korupcije, identifikujući tri glavna problema koji negativno utiču na borbu protiv korupcije na Kosovu:

- **Produženi sudski postupci**, koji često dovode do zastarelosti predmeta i puštanja optuženih na slobodu, uprkos pričinjenoj materijalnoj šteti.

- **Osnovni nedostaci optužnica**, koje karakteriše netačna kvalifikacija krivičnih dela, nedostatak čvrstih dokaza i nepreciziranje pričinjene štete, stvara prostor za oslobađanje okrivljenih.

- **Blaga kaznena politika**, gde su i u slučajevima kada postoje kazne one minimalne u odnosu na pričinjenu štetu, dok u većini velikih slučajeva presude oslobađa ili ukida Apelacioni sud.

Drugi veliki izazov je **nedostatak krivičnog oduzimanja nezakonito stečene imovine**. Podaci pokazuju da, uprkos privremenim zaplenama imovine, većina imovine stečene korupcijom nije definitivno zaplenjena, ostavljajući privredni kriminal bez stvarnih posledica i podriva napore da se nadoknadi šteta pričinjena državnom budžetu.

Važnost objavljivanja baze podataka i transparentnosti u upravljanju

Ova analiza, kao i baza podataka o slučajevima korupcije, imaju za cilj da igraju ključnu ulogu u povećanju transparentnosti i javnog nadzora institucija. Sa otvorenim pristupom informacijama, građani, mediji i organizacije civilnog društva mogu pažljivo pratiti slučajeve korupcije i zahtijevati veću odgovornost relevantnih institucija.

RAPORTO KORRUPSIONIN

THIRR

**0800
77 777**

KDI je nevladina organizacija (NVO) posvećena podršci razvoju demokratije kroz uključivanje građana u kreiranje javnih politika i jačanje sektora civilnog društva sa ciljem da utiče na povećanje transparentnosti i odgovornosti javnih institucija.

Za više informacija o KDI, posetite:
www.kdi-kosova.org

Funded by
the European Union

ose online në linkun

<https://raporto.kdi-kosova.org/>

**KORRUPSIONI
PAMUNDËSOHET
KUR RAPORTOHET**